

Tiedätkö millaisissa oloissa lenkkarisi valmistetaan? Entä paljonko ostamiesi banaanien viljelijä ansaitsee? Onko tuotteiden valmistajilla varaa elättää perheensä ja maksaa lastensa koulutuksesta? Maksatko tuotteista reilun hinnan?

Onko kaikki kauppa reilua?

Jos maailma olisi yksi iso vapaakauppa-alue, voisimme aina ostaa siltä, joka tarjoaa tuotteita halvimmalla. Kilpailu pudottaisi automaattisesti hintoja.

Euroopassa ei kuitenkaan uskota kaupankäyntiin millä hinnalla hyvänsä. Olisiko kivaa ostaa verkkarit, jotka on valmistanut lapsi, jonka pitäisi olla koulussa? Haluaisitko halvan television, jonka pakannut tehdastyöläinen menetti kätensä huonon työturvallisuuden vuoksi?

Työläisten oikeudet kuuluvat eurooppalaiseen kulttuuriin. EU haluaa käydä kauppaa sellaisten tahojen kanssa, jotka kunnioittavat terveyden, turvallisuuden ja ympäristönsuojelun vähimmäisstandardeja. Tämä on tärkeää myös itsekkäistä syistä; epäreilu kauppa uhkaa työpaikkoja Euroopassa. Työntekijöiden oikeuksien ja ympäristönsuojelun sivuuttaminen mahdollistavat lyömättömän halvat hinnat. Tällöin vastuullisesti toimivat yritykset joutuvat ahdinkoon ja monet tekevät konkurssin.

EU:n jäsenvaltiot ovat hyväksyneet kaikki Kansainvälisen työjärjestön ILO:n julistamat työntekijöiden oikeudet. ILO:n standardit kieltävät muun muassa orja- ja lapsityövoiman käytön sekä rodun tai sukupuolen perusteella tapahtuvan syrjinnän, ja ne takaavat työntekijöille mahdollisuuden liittyä ammattiliittoihin.

Esimerkiksi Kiina on ratifioinut kahdeksasta perussopimuksesta vain kolme. Halpojen tekstiilien vienti on Kiinan kaupallinen menestystarina, mutta osin työntekijöiden ja ympäristön kustannuksella. Eurooppalaiset kuluttajat saavat halvempia tuotteita, mutta tšekäläiset tuottajat ovat vaikeuksissa.

Yritysten yhteiskuntavastuu

On turhan yksinkertaista syyttää vain eri maiden hallituksia epäreilusta kaupasta. Useat monikansalliset yhtiöt, eurooppalaisetkin, ovat siirtäneet tuotantoaan Kiinan, Intian ja Bangladeshin kaltaisiin maihin hyötyäkseen halvasta työvoimasta. Suuri osa Asian-tuonnista on itse asiassa suuryritysten sisäistä kauppaa.

Voitko vaikuttaa?

Viime vuosina joihinkin tuotteisiin on liitetty merkintä valmistajan sosiaalisesta- ja ympäristövastuullisuudesta. Merkinnän avulla kuluttaja voi valita reiluja tuotteita. Kannattaa ottaa itse selvää merkkien taustoista ja kriteereistä.

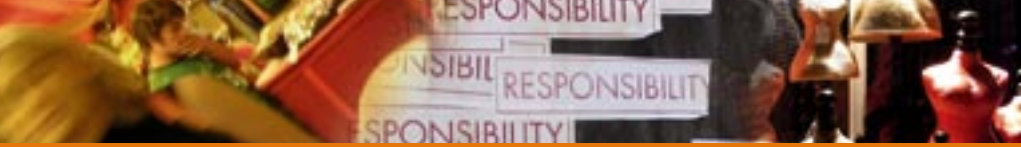
Riippumattoman tahon myöntämä reilun kaupan merkki on kuluttajalle luotettavin tietolähde. Suomessa on monista ruokakaupoista saatavilla kansainvälisen reilun kaupan järjestön valvomia hedelmiä, teetä, kahvia, suklaata, täysmehua ja muita elintarvikkeita. Internet-osoitteesta www.reilukauppa.fi voi tarkistaa, mistä eri tuotteet tulevat ja miten niistä saatu korkeampi hinta on käytetty.

Muiden tuotteiden merkinnöistä voi tutkia valmistajien esittämiä väitteitä ja yrityksiltä voi kysyä lisätietoja. Myös yritysten tai niiden toimintaa seuraavien järjestöjen nettisivuilla saattaa olla tietoa näistä asioista.

"En ymmärrä, miten kukaan voi tuottaa kahvia tai hedelmiä vientiin, jos joiakin vuosina hinta ei edes kata tuotantokustannuksia. Haluan maksaa banaaneista, teestä ja kahvista vähän enemmän, niin että viljelijä ja hänen lapsensakin saavat kunnolla syödäkseen."
Fiona, 17, Skotlanti

Meillä rikkaiden maiden kuluttajilla on tärkeä rooli valinnan tekijöinä. Jos emme ole valmiit maksamaan tuotteista hintaa, joka mahdollistaa ihmisarvoisen elämän tuottajamaissa, kyseiset tuotteet eivät kauan pysy kauppojen valikoimissa. Omien reilujen ostosten lisäksi voi ehdottaa vaikkapa reilun kaupan teen ja kahvin käyttöä lähikahvilassa tai koulun opettajainhuoneessa.

Kohtuus antaa tilaa köyhyyden vähentämiselle

Jos kehitysmaissa alettaisiin noudattaa meikäläisiä kulutustapoja, ympäristön kulutus moninkertaistuisi. Tämä ei onnistu – jo nykykulutus uhkaa luonnon elämää ylläpitäviä järjestelmiä.

Kuitenkin köyhyyden vähentäminen on paitsi inhimillistä, tarpeen myös meidän itsemme kannalta. Se mahdollistaa yhteisen ympäristön suojelun: kehitysmaiden sitoutumista esimerkiksi ilmastotavoitteisiin pysyvästi meitä alemmalla kulutustasolla on vaikea perustella. Se parantaa myös maailman sosiaalista vakautta. Puute ruokkii rikollisuutta, sotia ja terrorismiäkin.

Jotta kehitysmaalle riittäisi tilaa hyvinvointiin luonnon kantokyvyn puitteissa, me teollisuusmaissa kohtaamme uudenlaisia haasteita. Osaammeko olla tyytyväisiä, kun meillä on tarpeeksi, vai haluammeko aina lisää? Löytäisimmekö elämään sisältöä muusta kuin kulutuksesta? Voimmeko ottaa tavoitteeksi jatkuvan kasvun sijaan kohtuullisuuden? ■

"Miksi minun pitäisi maksaa banaaneista enemmän kuin muiden? Jos banaaninviljelyllä ei elä, miksi viljelijät eivät rupeaisi kasvattamaan jotakin muuta?"
Umberto, 16, Italia

